

Avdelningen för kunskapsstyrning för socialtjänsten
Mille Salomaa Lindström
mille.salomaa-lindstrom@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet

Socialstyrelsens yttrande över departementspromemorian Ökade möjligheter till användning av välfärdsteknik inom äldreomsorgen; Ds 2022:4

Socialdepartementets diarienummer S2022/01403

Socialstyrelsen tillstyrker promemorians förslag med följande synpunkter. Det är bra att förslagen stärker integritetsskyddet för den enskilde. Myndigheten har synpunkter på förslag av ändring av socialtjänstlagen (2001:453) som innebär att socialnämnden får rätt använda digital teknik när bistånd till äldre ges i form av hemtjänst eller boende i särskilt boende samt på bedömning om att Socialstyrelsens föreskrifter om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården kan behöva ändras.

Socialstyrelsens synpunkter på förslag och bedömningar

5.1.1 Användningen av digital teknik i äldreomsorgen behöver få tydligare lagstöd

Socialstyrelsens utgångspunkt är att användning av digital teknik i äldreomsorgens hemtjänst och särskilda boenden inte är förbjudet och att det inte krävs särskilt lagstöd. Myndigheten delar dock bilden av att kommunerna uppfattar användningen av digital teknik i omsorgen som juridiskt komplex. Socialstyrelsen delar därmed promemorians förslag om att det bör införas en författningsreglering som tydliggör under vilka förutsättningar som viss digital teknik får användas i äldreomsorgen.

Socialstyrelsen anser dock att placeringen av den nya paragrafen i 4 kap. 2 c § inte passar in med övriga bestämmelser om bistånd inom 4 kap. 2 §.

Socialstyrelsen anser även att den nya bestämmelsen inte borde vara begränsad till att bara avse hemtjänst och särskilt boende för äldre. Enligt myndigheten så borde ett tydligare lagstöd även gälla andra former av bistånd enligt SoL, såsom exempelvis dagverksamhet, anhörigstöd, boendestöd, särskilt boende för personer med funktionsnedsättning och även LSS. En lagbestämmelse som tydliggör användningen för ett avgränsat verksamhetsområde riskerar att samtidigt skapa ytterligare osäkerhet om användningen är tillåten inom andra områden.

5.1.3 Socialstyrelsens föreskrifter om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården kan behöva ändras

Socialstyrelsen gör bedömningen att Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården inte behöver ändras för att läkemedelsrobotar ska kunna användas i äldreomsorgen.

Av promemorian framgår att en läkemedelsrobot kan tillhandahållas äldre som en del av verkställigheten av ett biståndsbeslut om hjälp med läkemedel i form av egenvård. Om det är en insats enligt socialtjänstlagen ska genomförandet av den hjälpen ske enligt det regelverk som gäller för socialtjänsten. I dessa fall gäller inte Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården. Läkemedelshandling som den enskilde själv ansvarar för, och utför själv eller med hjälp av någon annan omfattas inte av föreskriften.

Socialstyrelsen erfar dock att det förekommer att kommunerna erbjuder patienter som är inskrivna i kommunens hälso- och sjukvård läkemedelsrobot inom ramen för kommunens hälso- och sjukvård. I dessa fall gäller Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37), Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2021:52) om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården och även Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård.

Socialstyrelsens bedömning är att dessa föreskrifter inte utgör några hinder mot att använda läkemedelsrobotar eller andra medicintekniska produkter som en del av läkemedelshandlingen inom hälso- och sjukvården. Inom hälso- och sjukvården finns grundläggande krav att det ska finnas personal med den kompetens som krävs för att bedriva en god vård.¹ Enligt patientsäkerhetslagen (PSL) får en arbetsuppgift inom hälso- och sjukvården delegeras till någon annan endast när det är förenligt med kravet på en god och säker vård. Den som delegerar en arbetsuppgift till någon annan, ansvarar för att denne har förutsättningar att fullgöra uppgiften.² Vid delegering av arbetsuppgifter ska Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 1997:14) tillämpas. Vid delegering av arbetsuppgifter som innebär läkemedelshandling gäller därutöver Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37). Det finns således krav, i såväl patientsäkerhetslagen som Socialstyrelsens föreskrifter, på att den som ska utföra en delegerad arbetsuppgift har de kunskaper som krävs för att utföra uppgiften. Vid användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården finns specifika krav i Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2021:52). I promemorian framförs att dessa föreskrifter troligen inte är tillämpliga inom hemtjänsten, bl.a. eftersom en undersköterska som arbetar i hemtjänsten inte omfattas av begreppet "hälso- och sjukvårdspersonal". Det framförs vidare att även om en undersköterska utför uppgifterna inom hemtjänsten efter delegering från en sjuksköterska är det oklart huruvida undersköterskan biträder en legitimerad yrkesutövare. Att vara hälso- och sjukvårdspersonal innebär att man får ett särskilt ansvar och det är viktigt att den som utför en arbetsuppgift vet vilket ansvar man har. För att undanröja denna osäkerhet anser Socialstyrelsen att det bör övervägas att göra ett tillägg i 1

---

¹ 5 kap. 2 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

² 6 kap. 3 § patientsäkerhetslagen (2010:659).

kap. 4 § PSL, så det framgår att personal vid särskilda boende och i hemtjänsten är hälso- och sjukvårdspersonal när de utför hälso- och sjukvårdsåtgärder på delegation av en legitimerad yrkesutövare. Den oklarhet som framhålls i promemorian om undersköterskan kan anses biträda en legitimerad yrkesutövare (s. 51) är en fråga som bör hanteras inom ramen för en översyn av patientsäkerhetslagen och kan inte undanröjas genom ändring i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37).

Frågan om personal inom socialtjänsten och inom verksamheten med stöd och service till vissa funktionshindrade ska anses tillhöra hälso- och sjukvårdspersonal när de deltar i vården av en patient har behandlats i förarbeten till tidigare lagstiftning. Av förarbetena uttalas att sådan personal omfattas av patientsäkerhetslagen (tidigare åliggandelagen) endast i den mån de som biträde åt en legitimerad yrkesutövare deltar i hälso- och sjukvård. De inrättningar för vård och boende som överförts från landstingen (numera regioner) till kommunerna ingår numera i socialtjänstorganisationen och utgör där en särskild boendeform. Enligt nuvarande regler anses den personal som arbetar vid dessa hem som hälso- och sjukvårdspersonal när de i egenskap av legitimerad yrkesutövare eller biträde till en legitimerad utför hälso- och sjukvårdsuppgifter. En icke-legitimerad person är däremot inte att anse som hälso- och sjukvårdspersonal om han eller hon på en boendes förfrågan hjälper denne med t.ex. medicinintaget.³

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande avdelningschefen Annika Öquist. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Magnus Wallinder deltagit. Utredare Mille Salomaa Lindström har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Annika Öquist

Mille Salomaa Lindström

---

³ Prop. 1993/94:149 sid 55 ff.